

УДК 347.734:343.35

М. В. Плотнікова, викладач-стажист кафедри цивільно-правових дисциплін та банківського права ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України”

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БАНКІВ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ТА ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ

У статті визначено нормативні та фактичні підстави настання для банків відповідальності за порушення законодавства у сфері боротьби з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, а також мета застосування цієї відповідальності та принципи її реалізації.

Ключові слова: порушення законодавства у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом; відповідальність банків; підстави відповідальності, принципи відповідальності, мета відповідальності.

Вступ. Відомо, що саме банківська система країни найуразливіша до використання її для легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Це пов'язано як з характером діяльності банків, так і з можливістю виходу банків на міжнародні фінансові ринки. Для недопущення легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, необхідна побудова національної системи протидії відмиванню грошей з урахуванням досвіду інших країн і рекомендацій міжнародних організацій.

Україна успішно імплементує у національне законодавство вимоги Групи розробки фінансових заходів боротьби з “відмиванням” грошей (FATF): створено систему законодавства з протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. У 2002 році був прийнятий Закон України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом” [1], внесені відповідні зміни до банківського законодавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зв'язку з появою правовідносин у сфері регулювання та здійснення фінансового моніторингу, тобто відносин щодо виявлення фінансових операцій, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, щодо аналізу інформації про фінансові операції, заходів з перевірки такої інформації, а також щодо регулювання та контролю за цією діяльністю, на них звернули увагу дослідники. Хоча більшість наукових досліджень стосуються кримінально-правового та кримінологічного аспекту легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом [2-4]. Багато дослідників у своїх працях розглядають також і організацію системи фінансового моніторингу [1; 2] та діяльність фінансових розвідок держав [3; 4], а також відповідність українського законодавства вимогам FATF [5-7].

Постановка проблеми. Вказаний закон визначив повноваження НБУ як суб'єкта державного фінансового моніторингу, а банки відніс до суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Належне виконання банками покладених на них обов'язків здійснення фінансового моніторингу є складовою частиною механізму забезпечення фінансової безпеки держави. А, як відомо, засобом забезпечення правомірної поведінки суб'єктів правовідносин є наявність відповідальності за порушення приписів правових норм. Досліджуючи національну систему боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом, слід визначити основний зміст і необхідні умови застосування відповідальності до банків за порушення законодавства у сфері боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом, що також доповнить і характеристику правового статусу банків.

А.О. Клименко, досліджуючи правові і організаційні засади діяльності саме банків як суб'єктів первинного фінансового моніторингу [8], торкався і питання правового

регулювання юридичної відповідальності суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Він визначив місце цієї відповідальності в системі юридичної відповідальності і відніс її до адміністративної, у зв'язку з чим запропонував передбачити у КУпАП відповідну статтю [9]. Ми погоджуємося з висновком А. Клименка про природу відповідальності суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

Невирішені раніше частини проблеми. Водночас слід зазначити, що реалізація юридичної відповідальності пов'язана з установленням її підстав, цілей та принципів. Щодо підстав, цілей та принципів відповідальності банків за порушення у сфері легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, то можна констатувати, що дослідниками цим питанням увага не приділялася.

Метою статті є визначення обставин, які є підставами для настання для банків відповідальності за порушення законодавства у сфері боротьби з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, мети застосування цієї відповідальності та принципів її реалізації.

Виклад основного матеріалу. Юридична відповідальність може настати лише за наявності певних нормативних та фактичних підстав. Такими підставами, на думку В.С. Нерсисянца, є:

- норма права, яка передбачає можливість застосування заходів відповідальності;
- “склад правопорушення”;
- правозастосовний акт, яким конкретизується охоронна норма права, визначається конкретний вид і міра юридичної відповідальності [10, с. 496].

Норми права, які передбачають можливість застосування до банків відповідальності за порушення законодавства у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, містяться у вказаному законі [1]:

- частина 3 ст. 17: у разі невиконання (неналежного виконання) суб'єктом первинного фінансового моніторингу вимог цього закону до нього може застосовуватися в порядку, встановленому законодавством, штраф у розмірі до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. У випадку відсутності згоди щодо сплати штрафу рішення про накладення штрафу чи у його відмові приймається судом за поданням органу, що регулює діяльність суб'єкта первинного фінансового моніторингу та надає ліцензії або інший спеціальний дозвіл;
- частина 4 ст. 17: неодноразове порушення суб'єктами первинного фінансового моніторингу вимог цього закону тягне за собою за рішенням суду обмеження, тимчасове припинення дії та позбавлення ліцензії чи іншого спеціального дозволу на право провадження певних видів діяльності в порядку, встановленому законодавством.

Окрім вказаного закону, можливість застосування відповідальності до банків за порушення законодавства про протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, визначено Положенням про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства, затвердженим Постановою Правління Національного банку України № 369 від 28 серпня 2001 року [11]. Так, відповідно до ч. 7 п. 7.1 цього положення Національний банк має право накладати на банки штрафи в розмірі не більше ніж 1 % від суми зареєстрованого статутного фонду в разі невиконання (неналежного виконання) вимог банківського законодавства, нормативно-правових актів Національного банку із запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Згідно з п. 7.12 вказаного положення штраф за невиконання (неналежне виконання) банками вимог банківського законодавства, нормативно-правових актів Національного банку із запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, накладається на банки за кожне порушення в розмірі 0,01 % від суми зареєстрованого статутного фонду банку.

Склад правопорушення – це сукупність його обов'язкових ознак, відсутність хоча б однієї з яких виключає настання юридичної відповідальності. До елементів складу правопорушення належать: об'єкт правопорушення, об'єктивна сторона, суб'єкт правопорушення та суб'єктивна сторона правопорушення.

У даному дослідженні ми розглядаємо лише відповідальність банків як суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Об'єктом цих правопорушень є суспільні відносини у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Об'єктивна сторона правопорушення характеризується як невиконання чи неналежне виконання банком статей 5, 6, 7 та 8 Закону України “Про запобігання...”. Тобто можна зазначити, що фактичною підставою настання відповідальності банку за порушення законодавства у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, є порушення покладених на нього обов'язків, передбачених для суб'єктів первинного фінансового моніторингу, нездійснення або неналежне здійснення ідентифікації осіб, що здійснюють фінансові операції, порушення передбаченого Національним банком порядку реєстрації банками фінансових операцій, порядку надання Держфінмоніторингу інформації про фінансові операції. Національний банк України Постановою Правління № 189 від 14 травня 2003 року затвердив Положення про здійснення банками фінансового моніторингу [12], яким конкретизував норми Закону України “Про запобігання...”, визначивши порядок здійснення банками дій для запобігання відмиванню через їх установи доходів, отриманих злочинним шляхом.

Тобто лише наявність передбаченого законодавством складу правопорушення є підставою для настання відповідальності банку за порушення законодавства у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Разом з тим, саме вчинення правопорушення ще не породжує виникнення відповідальності. Для реального притягнення банку до відповідальності необхідний правозастосовний акт – рішення компетентного органу, яким визначається юридична відповідальність, встановлюється обсяг і зміст примусових заходів до конкретного суб'єкта, в даному випадку банку.

Заходи впливу до банків відповідно до Закону України “Про банки і банківську діяльність” [13] може застосовувати Національний банк України. Закон України “Про запобігання...” також уповноважує саме Національний банк України вимагати від банків як суб'єктів первинного фінансового моніторингу виконання завдань та обов'язків, передбачених цим законом та проводити перевірку стану організації професійної підготовки працівників та керівників підрозділів, відповідальних за проведення внутрішнього фінансового моніторингу, вживати заходів, передбачених цим законом (ст. 10). На виконання ст. 17 Закону України “Про запобігання...” Правління Національного банку 17 березня 2004 року затвердило постанову № 108 “Про порядок накладення Національним банком України штрафів за порушення банками вимог Закону України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом” [14].

Національний банк притягає до відповідальності банки, винні у порушеннях законодавства про запобігання легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, на підставі результатів інспекційних (планових та позапланових) перевірок діяльності банків чи їх філій. Порядок проведення перевірок установами Національного банку України визначено постановою Правління Національного банку України від 17 липня 2001 року № 276 “Про затвердження Положення про планування та порядок проведення інспекційних перевірок” [15]. Під час проведення комплексної інспекційної перевірки або за результатами інспекційної перевірки з окремих напрямів діяльності банку чи його філій складаються довідки про перевірку. Для можливості висловлення заперечень два примірники кожної довідки надаються голові правління банку або керівнику його філії чи іншого власного підрозділу банку. За результатами комплексного інспектування банку на підставі довідок про перевірку окремих напрямів діяльності складається звіт про інспектування. Звіт про інспектування погоджується заступником Голови Національного банку України, який очолює службу банківського нагляду. Після погодження звіту один його примірник надсилається раді та правлінню банку, який перевірявся.

У разі встановлення за результатами проведеної інспекційної перевірки фактів порушення банками або іншими особами, які можуть бути об'єктом перевірки Національного банку, вимог чинного законодавства України, нормативно-правових актів Національного банку, підрозділ Національного банку, службовець якого був керівником інспекційної групи, готує пропозиції про застосування до об'єкта перевірки відповідних заходів впливу. Обґрунтовані пропозиції щодо застосування заходів впливу разом з документами, що підтверджують факт порушення законодавства або здійснення ризикових операцій, підрозділ інспектування передає підрозділу безвізного нагляду для застосування адекватних заходів впливу.

Застосування заходів впливу за результатами інспектування за порушення вимог законодавства проводиться відповідно до статті 73 Закону України “Про банки і банківську діяльність” і нормативно-правових актів Національного банку з питань застосування заходів впливу. Відповідно до вказаного закону Національний банк може видати розпорядження, за яким доводиться до відома окремого банку зміст заходу впливу, що застосовується за виявлені порушення чи недоліки в діяльності банку, з посиланням на банківське законодавство чи нормативно-правові акти Національного банку, і яке є обов'язковим для виконання.

Національний банк видає розпорядження у формі постанови Правління Національного банку, рішення Комісії Національного банку або Комісії Національного банку при територіальному управлінні (у межах повноважень, визначених Комісією Національного банку).

Рішення Комісії Національного банку (Комісії Національного банку при територіальному управлінні) про накладення штрафу на банк має містити перелік виявлених порушень з посиланням на нормативно-правові акти Національного банку та документи, що підтверджують факт порушення. Накладення штрафів може бути здійснено протягом шести місяців з дня виявлення порушення.

Рішення Комісії про накладення штрафу на банк надсилається відповідному територіальному управлінню Національного банку не пізніше наступного робочого дня після його прийняття.

Територіальне управління Національного банку (структурний підрозділ банківського нагляду центрального апарату, що безпосередньо здійснює нагляд за банком) протягом п'яти робочих днів з дня отримання (прийняття) рішення Комісії Національного банку (або рішення Комісії Національного банку при територіальному управлінні) про накладення штрафу має надіслати банку це рішення із супровідним листом, що містить розрахунок суми штрафу та пропозицію до банку-порушника про добровільну сплату нарахованої суми штрафу протягом трьох робочих днів, починаючи з наступного дня після отримання банком цього рішення.

Якщо нараховану суму штрафу не буде перераховано банком-порушником у зазначений строк, то штраф стягується шляхом подання відповідним територіальним управлінням Національного банку (юридичною службою центрального апарату) до Господарського суду позовної заяви.

Рішення про застосування заходів впливу можуть бути оскаржені в судовому порядку, причому до прийняття відповідного рішення судом дія застосованих заходів впливу не зупиняється. Порядок оскарження рішень Національного банку України про застосування до банків заходів впливу регулюється Законом України “Про банки і банківську діяльність”. Так, відповідно до ст. 99 банк або інші особи, на які поширюються повноваження Національного банку України, мають право оскаржити в суді у встановленому законодавством порядку рішення, дії або бездіяльність Національного банку України чи його посадових осіб, причому оскарження не зупиняє виконання оскаржуваного рішення або дії.

Частина 4 ст. 17 Закону України “Про запобігання...” передбачає, що неодноразове порушення суб'єктами первинного фінансового моніторингу вимог Закону України “Про запобігання...” тягне за собою обмеження, тимчасове припинення дії та позбавлення

ліцензії чи іншого спеціального дозволу на право провадження певних видів діяльності в порядку, встановленому законодавством. Однак правозастосовним актом, який є підставою для застосування вказаних заходів впливу, буде рішення суду, прийняте за зверненням Національного банку України.

На підставі викладеного можна зазначити, що третьою підставою для настання відповідальності банку за порушення законодавства у сфері протидії легалізації доходів отриманих злочинним шляхом, є правозастосовний акт, яким може бути або постанова Національного банку України, рішення Комісії Національного банку, Комісії Національного банку при територіальному управлінні про накладення штрафу на банк, або рішення суду про обмеження, тимчасове припинення дії та позбавлення ліцензії на право здійснення банківської діяльності, письмового дозволу Національного банку України на право здійснення окремих операцій.

Визначившись з підставами настання відповідальності в досліджуваній сфері, слід встановити, які цілі має застосування даної відповідальності, тобто яке призначення вона має в суспільстві.

Метою боротьби з легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом, а простіше “відмиванням брудних грошей”, та фінансуванням тероризму є зробити неможливим використання фінансової системи організованими злочинними групуваннями, нейтралізувати джерела фінансування тероризму [6, с. 145]. Причому слід зазначити, що відповідно до вказаного закону легалізацією (відмиванням) доходів вважаються дії, спрямовані на приховування чи маскуванню незаконного походження коштів або іншого майна чи володіння ними, прав на такі кошти або майно, джерела їх походження, місцезнаходження, переміщення, а так само набуття, володіння чи використання коштів або іншого майна, за умови усвідомлення особою, що вони були доходами (ст. 2). А ст. 1 визначає, що доходами є будь-яка економічна вигода, одержана внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передуює легалізації (відмиванню доходів), яка може складатися з матеріальної власності чи власності, що виражена в правах, а так само включає рухоме чи нерухоме майно та документи, які підтверджують право на таку власність або частку в ній. Тобто отримані в результаті скоєння саме злочину, а не правопорушення кошти необхідно будь-яким способом зробити “чистими”, тобто приховати їх реальне походження. За допомогою банків, як і інших фінансово-кредитних установ, можна це зробити.

Існування в суспільстві можливостей для відмивання коштів, одержаних злочинним шляхом, є прямим потуранням злочинності в цілому. Адже завдяки можливості приховати реальне походження коштів від якого-небудь злочину, наприклад незаконного виробництва та збуту наркотичних засобів, зростатиме кількість цих злочинів, оскільки дотримання законів відбувається і через страх викриття злочину. Наявність можливостей для зберігання на рахунках у банківських установах коштів, призначення яких – фінансування терористичних організацій, також зумовить проникнення до злочинного середовища, яке, на жаль, існує на території України, міжнародних злочинних угруповань, основна мета діяльності яких – скоєння терористичних актів.

І навіть якщо б в Україні не боялися зростання злочинності через відсутність належної системи протидії відмиванню брудних грошей, ще одним негативним аспектом цього явища є зовнішня реакція. Недостатня боротьба і протидія відмиванню брудних грошей виштовхне Україну з шляху, на який вона стала, тобто інтеграцію до світового економічного простору.

З метою боротьби з “відмиванням” грошей FATF визначає так звані некооперативні країни та території. Це допомагає знайти слабкі місця в системах боротьби з “відмиванням” грошей, які заважають міжнародному співробітництву в цій сфері. Перелік некооперативних країн та територій називають “чорним списком” [3, с. 34]. Україна вже 2,5 року перебувала у “чорному списку” FATF. Це негативно відбилося на діяльності

національної банківської системи, адже всі міжнародні розрахунки українських банків підлягали посиленому моніторингу, що подовжувало час їх здійснення та не кращим чином впливало на ведення підприємництва.

Таким чином, у зв'язку з суспільною небезпекою, яку несе відмивання брудних грошей, можна сказати, що метою відповідальності за порушення у сфері протидії легалізації грошей, одержаних злочинним шляхом, є захист правопорядку та забезпечення фінансової безпеки держави.

Невідворотне настання відповідальності для порушників законодавства у сфері запобігання легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, має і виховний вплив на інші банки. Тому, окрім вищевказаної до цілей даної відповідальності можна віднести і виховний вплив на інші елементи банківської системи.

Далі слід з'ясувати принципи відповідальності за порушення законодавства у сфері протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом. Принципами є основні засади, які відображають зміст відповідальності, сутність та форми її реалізації.

На думку А.С. Шабурова, виділяються такі принципи юридичної відповідальності: законність, справедливість, невідворотність, доцільність, індивідуалізація покарання, відповідальність за провину, недопущення подвоєння відповідальності [15, с. 440].

Слід зазначити, що Закон України “Про запобігання...” та Закон України “Про банки і банківську діяльність” не вміщує переліку принципів, відповідно до яких банки повинні притягатися до відповідальності за порушення законодавства у сфері запобігання легалізації брудних грошей, але на підставі аналізу чинного законодавства закріплення основних принципів, які виділяють теоретики права, можна побачити.

Так, принцип законності означає, неприпустимість притягнення до відповідальності інакше як на підставах і в порядку, передбаченому в законодавстві. Стаття 17 Закону України “Про запобігання...” визначає, що особи, винні у порушенні вимог цього закону, несуть кримінальну, адміністративну та цивільно-правову відповідальність згідно із законом. Стаття 74 Закону України “Про банки і банківську діяльність” визначає, що порядок застосування заходів впливу, а також розмір фінансових санкцій, що застосовуються до банків та інших юридичних осіб, які охоплюються наглядовою діяльністю Національного банку України, встановлюються законами України та нормативно-правовими актами Національного банку України.

Закріплення принципу доцільності можна побачити у п 1.7 Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства. Так, у разі виконання банком прийнятих зобов'язань та покращання показників діяльності банку Національний банк може достроково скасувати застосовані заходи впливу на визначений строк (частково або зовсім). Рішення про скасування застосованих заходів впливу має прийматися Комісією Національного банку (Комісією Національного банку при територіальному управлінні) або Правлінням Національного банку, або особою, яка прийняла рішення про застосування заходу впливу.

Однак, на нашу думку, ще одним принципом відповідальності банків за порушення законодавства у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, є відповідність допущеному порушенню. Так, Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства передбачає, що заходи впливу мають бути адекватними конкретним порушенням, які були допущені банками. Вибір адекватних заходів впливу, які застосовуються до банків відповідно до банківського законодавства та Положення про застосування Національним банком заходів впливу за порушення банківського законодавства, має здійснюватися з урахуванням: характеру допущених банком порушень; причин, які зумовили виникнення виявлених порушень; загального фінансового стану банку та рівня достатності капіталу; розміру можливих негативних наслідків для кредиторів і вкладників.

Висновки. Таким чином, узагальнюючи викладене, слід зазначити, що відповідальність банків за порушення законодавства у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, реалізується з метою захисту правопорядку, забезпечення фінансової безпеки держави та здійснення виховного впливу на банки. Вказана відповідальність реалізується на підставі норм, передбачених Законом України “Про запобігання...”, за наявності в діях банку складу правопорушення та на підставі правозастосовного акта Національного банку (Постанови Правління, рішення Комісії) чи суду (рішення суду на підставі ч. 4 ст. 17) та відповідно до принципів законності, справедливості, невідворотності, доцільності, індивідуалізації покарання, недопущення подвоєння відповідальності та відповідності (адекватності) допущеному порушенню.

Список літератури

1. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом : Закон України від 28 листопада 2002 року № 249-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 1. – Ст. 2.
2. Андрушко П. П. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом : Кримінально-правова характеристика / П. П. Андрушко, М. С. Короткевич. – К., 2005. – 292 с.
3. Чуніхіна Л. М. Первинний фінансовий моніторинг в банках України як засіб запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом : автореф. дис. ... канд. юрид. наук, спец.: 12.00.08 / Л. М. Чуніхіна ; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2007. – 16 с.
4. Сабадаш В. П. Способи легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом / В. П. Сабадаш // Держава і право. – К., 2007. – Вип. 35. – С. 486-492.
  1. Білоус В. Т. Організаційно-правове забезпечення боротьби з відмиванням доходів незаконного походження / В. Т. Білоус, В. М. Попович, М. В. Попович, П. В. Мельник (заг. ред.); Державна податкова адміністрація України ; Академія держ. податкової служби України. – К., 2001. – 137 с.
  2. Аркуша Л. І. Система протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом / Л. І. Аркуша // Актуальні проблеми держави і права. – Одеса, 2003. – Вип. 20. – С. 68-72.
  3. Рымарук А. И. Отмывание грязных денег: международные и национальные системы противодействия / А. И. Рымарук, Ю. М. Лысенков, В. В. Капустин, С. А. Синянский. – К. : Юстиниан. – 2003. – 544 с.
  4. Литвин Ю. А. Правовий статус та повноваження Державного комітету фінансового моніторингу / Ю. А. Литвин // Держава і право. – К., 2007. – Вип. 36. – С. 389-395.
  5. Качка Т. Боротьба із відмиванням грошей : комплексний порівняльно-правовий аналіз відповідності законодавства України acquis Європейського Союзу в сфері боротьби та запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом / Т. Качка. – К., 2004. – 288 с.
  6. Сахарова О. Напрями удосконалення вітчизняного законодавства з протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму / О. Сахарова // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 4. – С. 145-148.
  7. Росоляк О. Фінансовий моніторинг: історія розвитку та досвід запровадження в Україні / О. Росоляк // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 11. – С. 30-32.
  8. Клименко А. О. Організаційно-правові засади діяльності банків в системі заходів протидії легалізації доходів, здобутих злочинним шляхом : автореф. дис. ... канд. юрид. наук, спец : 12.00.07 / А. О. Клименко ; Національна академія внутрішніх справ. – К., 2004. – 19 с.
  9. Клименко А. О. Недоліки правового регулювання юридичної відповідальності суб'єктів первинного фінансового моніторингу / А. О. Клименко // Право України. – 2006. – № 2. – С. 47-50.
  10. Проблемы общей теории государства и права : учебник для вузов / под общ. ред. В. С. Нерсесянца. – М. : Норма, 2006. – 813 с.
  11. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства : постанова Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 року № 369 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 41. – Ст. 1864.
  12. Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу : постанова Правління Національного банку України від 14 травня 2003 року № 189 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 22. – Ст. 992.
  13. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5-6 (09.02.2001). – Ст. 30.
  14. Про порядок накладення Національним банком України штрафів за порушення банками вимог Закону України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним

шляхом” : постанова Правління Національного банку України № 108 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 14. – Ст. 978.

15. Про затвердження Положення про планування та порядок проведення інспекційних перевірок : постанова Правління Національного банку України від 17 липня 2001 року № 276 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 34. – Ст. 1602.

16. Теория государства и права : учебник для вузов. – изд. 2-е, изм. и доп. / [Алексеев С. С., Архипов С. И.,

Игнатенко Г. В., Корельский В.М. и др.] – М. : НОРМА-ИНФРА-М, 2000. – 595 с.

Summary

Author defines legal and actual reasons to bank's responsibility for infringement on law of money laundering. Also she defines purposes and principles responsibility for infringement on law of money laundering that was using to bank.

Отримано 30.07.2008